

**PRIPOROČILO O DOBRIH PRAKSAH ZA FINANČNO IZOBRAŽEVANJE
GLEDE ZASEBNEGA POKOJNINSKEGA ZAVAROVANJA**

PRIPOROČILO SVETA

Te dobre prakse je sprejel Svet OECD 28. marca 2008.

PRIPOROČILO OECD O DOBRIH PRAKSAH ZA FINANČNO IZOBRAŽEVANJE GLEDE ZASEBNEGA POKOJNINSKEGA ZAVAROVANJA

SVET

ob upoštevanju 5. b) člena Konvencije o Organizaciji za gospodarsko sodelovanje in razvoj z dne 14. decembra 1960;

ob upoštevanju, da je v Priporočilu o načelih in dobrih praksah pri finančnem izobraževanju in ozaveščanju [C(2005)55/REV1] Svet pozval Odbor za finančne trge, Odbor za zavarovanje in zasebne pokojnine ter njegovo delovno skupino za zasebne pokojnine, da opredelijo dodatne dobre prakse, med drugim pri izobraževanju glede pokojnin;

ob upoštevanju, da »dobre prakse za finančno izobraževanje o zasebnem pokojninskem zavarovanju« iz priloge tega priporočila (v nadaljevanju »dobre prakse«) dopolnjujejo načela in dobre prakse za finančno izobraževanje in ozaveščanje v okviru celovitega projekta finančnega izobraževanja ter da se ta načela v celoti uporabljajo tudi pri zasebnih pokojninah;

ob upoštevanju, da so te dobre prakse v celoti skladne z dobrimi praksami za ozaveščanje o povečanem tveganju in izobraževanje o vprašanjih glede zavarovanja [C(2008)22], ki jih je hkrati pripravil Odbor za zavarovanje in zasebne pokojnine;

ob upoštevanju, da je finančno izobraževanje še zlasti pomembno pri zasebnih pokojninah zaradi posebne narave teh finančnih produktov, ker so to zapletene, izredno dolgoročne pogodbe z daljnosežnim družbenim obsegom delovanja;

ob upoštevanju, da demografske in družbene spremembe – vključno z daljšanjem pričakovane življenjske dobe in pojavom opredeljenih pokojninskih načrtov, ki temeljijo na prispevkih iz plač in omogočajo individualno izbiro – povečujejo tveganja, s katerimi se spoprijemajo posamezniki pri zasebnem pokojninskem zavarovanju;

ob upoštevanju, da so zasebne pokojnine vse pomembnejši vir pokojninskih prihodkov, kar povečuje njihovo težo na svetovnih finančnih trgih;

ob upoštevanju, da so potrošniki pogosto ne le finančno premalo izobraženi, ampak tudi slabo razumejo in poznajo pokojnine in pokojninske sisteme varčevanja;

ob upoštevanju, da lahko mednarodne smernice za finančno izobraževanje glede pokojnin koristijo vladam in pristojnim javnim in zasebnim institucijam ter državam članicam in nečlanicam OECD;

ob upoštevanju, da bo treba zaradi posebnosti posameznih držav pri uvajanju dobrih praks iz priloge k temu priporočilu upoštevati raznovrstne potrebe po finančnem izobraževanju in ozaveščanju glede zasebnih pokojnin, že uvedene pobude, zainteresirane strani, vključene v finančno ozaveščanje in izobraževanje, ter obstoječi okvir finančne ureditve pokojnin in nadzora nad njimi,

na predlog Odbora za zavarovanje in zasebne pokojnine, njegove delovne skupine za zasebne pokojnine ter Odbora za finančne trge

PRIPOROČA državam članicam, da spodbujajo finančno ozaveščanje in izobraževanje o zasebnih pokojninah ter da v zvezi s tem vlade in pristojne javne in zasebne institucije upoštevajo in izvajajo dobre prakse za finančno izobraževanje o zasebnem pokojninskem zavarovanju iz priloge k temu priporočilu, katerega sestavni del so;

POZIVA države članice, da razširjajo te dobre prakse pri zasebnih in javnih institucijah, ki se ukvarjajo s finančnim izobraževanjem in ozaveščanjem ter pokojninskimi zadevami;

POZIVA nečlanice, da upoštevajo to priporočilo in razširjajo te dobre prakse pri zasebnih in javnih institucijah, ki se ukvarjajo s finančnim izobraževanjem in ozaveščanjem ter pokojninskimi zadevami;

NALAGA Odboru za zavarovanje in zasebne pokojnine, njegovi delovni skupini za zasebne pokojnine ter Odboru za finančne trge, naj izmenjavajo informacije o napredku in izkušnjah pri izvajanju tega priporočila, jih preučijo in poročajo Svetu najpozneje tri leta po sprejetju tega priporočila, po potrebi pa tudi pozneje.

PRILOGA

DOBRE PRAKSE ZA FINANČNO IZOBRAŽEVANJE GLEDE ZASEBNEGA POKOJNINSKEGA ZAVAROVANJA

1. Finančno izobraževanje in pokojninski produkti: okvir, opredelitev in cilji

1. Ob upoštevanju razmer v posamezni državi je na splošno treba spodbujati finančno izobraževanje na področju pokojninskih produktov, bodisi kot del širših izobraževalnih prizadevanj bodisi v okviru različnih programov. Taki izobraževalni programi naj bi potekali jasno in pregledno med glavnimi deležniki.

2. V tem smislu naj bi finančno izobraževanje, ki posebej obravnava pokojninske produkte, prispevalo k boljšemu razumevanju spreminjajočih se pogojev za upokojevanje, potrebe po dolgoročnem varčevanju in naložbenih produktov. Dobro obveščeni potrošniki lahko prispevajo k boljšemu delu upravljavcev premoženja in finančnih posrednikov.

3. Finančno izobraževanje je treba upoštevati znotraj normativnega in nadzornega pokojninskega okvira in ga obravnavati kot orodje za izboljšanje družbene in gospodarske rasti ter blaginje z zanesljivimi, preglednimi, učinkovitimi in konkurenčnimi trgi pokojninskih produktov skupaj z bonitetno ureditvijo in varstvom potrošnikov (vključno s predpisi o zagotavljanju informacij in svetovanja glede pokojninskih produktov). Finančno izobraževanje ne nadomešča, temveč dopolnjuje bonitetno ureditev in varstvo potrošnikov. Ti sta posebej potrebni na področju pokojnin zaradi zavarovanja upravičencev, ki so zlasti ranljivi potrošniki s pokojninami, katerim pogosto predstavljajo osnovna sredstva za preživljanje in ne prostovoljnega varčevanja. Poleg tega finančno izobraževanje lahko spodbuja tržno učinkovitost in usklajenost informacij.

2. Vloge in pristojnosti glavnih udeležencev pri krepitevi javne zavesti in usposobljenosti glede pokojnin

A. Vlada in drugi javni organi

4. Vlada in drugi javni organi imajo pomembno vlogo pri izvajanju programov finančnega izobraževanja o pokojninah z akcijami za krepitev javne ozaveščenosti in bi morali zagotavljati trdno vodenje z usklajevanjem projektov z nizom drugim partnerjev. Treba je razmisliti o vzpostavitvi posebnih spletnih strani ali posebne organizacije ali agencije.

5. Vlade posameznih držav in drugi javni organi bi morali krepiti zavest in spodbujati izobraževanje o finančnih in normativnih zadevah, ki vlivajo na finančno izobraževanje na

področju pokojninskega zavarovanja, kakor so smernice za razkrivanje takih informacij ter smernice za finančno upravljanje.

6. Vlade posameznih držav in drugi javni organi bi morali jasno razložiti javno politiko na tem področju (zlasti v delu, ki se nanaša na obvezno varčevanje) – vključno s kakršnimi koli reformami pokojninskega sistema, ki že potekajo, spremembami pogojev za upokojevanje, povečanjem odgovornosti posameznikov ter demografskimi in drugimi spremembami, ki od posameznikov zahtevajo večji obseg pokojninskega varčevanja – da bi lahko ohranili preglednost in zaupanje v pokojninski sistem ter s tem spodbudili pokojninsko varčevanje posameznikov. Seveda pa je treba v javnosti razlikovati med finančnim izobraževanjem in političnim zagovarjanjem določene oblike pokojninskega sistema.

7. Vlade posameznih držav in drugi javni organi bi glede na splošno pomanjkanje poznavanja pokojninske problematike morali voditi čim obsežnejše akcije za ozaveščanje javnosti. Poleg tega imajo posebni programi, ki so namenjeni najranljivejšim skupinam (migrantom ali osebam z najnižjimi prihodki in prihranki), lahko tudi pomemben vpliv.

8. Vlade posameznih držav in drugi javni organi bi si morali prizadevati za ozaveščanje posameznikov o pomanjkljivostih v poznavanju finančnih zadev, zlasti pokojninskih produktov, opozarjati na nevarnosti nezadostnih prihodkov po upokojitvi in zagotavljati informacije glede virov dodatnih informacij in nasvetov za zmanjšanje te nevarnosti.

9. Vlade posameznih držav in drugi javni organi bi si morali prizadevati, da bodo izplačevalci pokojnin redno zagotavljali zanesljive podatke o predvideni višini pokojnin in tako posameznikom omogočali jasno predstavo glede pričakovane višine pokojnine.

10. Vlade posameznih držav in drugi javni organi bi si morali prizadevati za čim prejšnji začetek finančnega izobraževanja o pokojninah – po možnosti v okviru šolskih učnih programov – da bi tako posameznike spodbudili k varčevanju že zelo zgodaj v življenju, kar je zlasti pomembno glede na opredeljene pokojninske načrte, ki temeljijo na prispevkih iz plač. Prav tako bi morali zagotoviti stalno izvajanje finančnega izobraževanja o pokojninah ob pomembnih dogodkih življenja posameznikov (prva zaposlitev, poroka, rojstvo otroka itd.).

B. Socialni partnerji

11. Sindikati, združenja delodajalcev in združenja pokojninskih skladov bi glede na pomembno vlogo, ki jo imajo v pogajanjih o pokojninskih načrtih in pogodbah morali prispevati k izvajanju programov finančnega izobraževanja. Na primer z izvajanjem anket med delavci ali člani zaradi ugotavljanja stanja in potreb po finančnem izobraževanju ter načina seznanjanja z informacijami.

12. Socialne partnerje bi bilo treba spodbujati tudi k zagotavljanju finančnih informacij ali izobraževanja ali vsaj k obveščanju članstva o tem, kam se lahko obrnejo za pomoč. Imeti bi morali tudi vlogo pri seznanjanju članov z izbiro načinov pokojninskega varčevanja.

13. Predvsem sindikati bi lahko prevzeli pokroviteljstvo nad izdajanjem gradiva za javne programe finančnega izobraževanja, bodisi samostojno bodisi v sodelovanju z drugimi socialnimi partnerji, ter tako pospeševali, razvijali in zagotavljali kakovostno izobraževanje na področju pokojnin, vključno s finančnimi vprašanji, pomembnimi za koristi in blaginjo udeležencev v pokojninskih načrtih ter zaposlene na splošno.

C. Sponzorji načrtov¹

14. Sponzorji načrtov bi morali obveščati zaposlene o vseh pokojninskih načrtih, ki so jim na voljo, o njihovi široki zasnovi, prihodnjih pričakovanih ugodnostih in morebitnih obveznostih, povezanih s temi načrti².

15. Sponzorje načrtov bi bilo treba spodbujati k zagotavljanju finančnega izobraževanja udeležencev v pokojninskih načrtih ali vsaj k zagotavljanju informacij o ponudnikih tovrstnega izobraževanja. Glede na višino stroškov bi se lahko organizirali seminarji (ki so se izkazali kot uspešen mehanizem za povečanje obsega pokojninskega varčevanja) za ljudi z nižjimi dohodki, pri katerih so dejavnosti na tem področju naletele na doslej največji odziv.

16. Kadar udeleženci v pokojninskem načrtu prevzamejo odgovornost za naložbene odločitve, tako kakor v opredeljenih pokojninskih načrtih, ki temeljijo na prispevkih iz plač, bi sponzorji načrtov morali poskrbeti vsaj za zavedanje delavcev glede te odgovornosti in jim omogočiti dostop do informacij, na podlagi katerih bodo lahko sprejemali utemeljene naložbene odločitve³.

17. Kadar vloga sponzorja načrta pri zagotavljanju pokojninskega načrta to dopušča in kadar se sponzorji načrtov zavedajo, da prispevki zaposlenih v njihove opredeljene pokojninske načrte, ki temeljijo na prispevkih iz plač, še zdaleč ne zadostujejo za zagotovitev ustrezne višine pokojnine, bi sponzorji morali pretehtati možnost opozarjanja zaposlenih ali članov na to nevarnost.

18. Kadar imajo zaposleni ali člani na voljo različne naložbene možnosti, bi sponzorji načrtov morali upoštevati možnost dobro premišljene omejitve števila razpoložljivih naložbenih rešitev (ali zagotoviti dvostopenjsko izbiro med osnovnim sistemom in sistemom, ki ponuja celovitejše naložbene možnosti), ter zagotoviti primerno izdelano privzeto možnost, ki bo zaposlenim v pomoč pri sprejemanju najboljših naložbenih odločitev o oblikovanju individualnega pokojninskega načrta.

19. Sponzorji načrtov bi morali biti pozorni zlasti na morebitna nasprotja interesov, ki bi lahko vplivali na njihovo presojo pri oblikovanju programov finančnega izobraževanja in pobud.

D. Pokojninski skladi in upravljavci premoženja, ponudniki pokojninskih produktov ter posredniki⁴

20. Pokojninski skladi, ponudniki in posredniki pokojninskih produktov bi morali posameznikom zagotavljati pravočasne, točne in dostopne informacije o obliki, delovanju in uspešnosti pokojninskih načrtov in pokojninskih produktov.

21. Spodbujati jih je treba k zagotavljanju skrbnih napovedi višine pričakovanih pokojnin na podlagi vplačil v pokojninske sklade in pokojninske produkte.

22. Informacije naj bi bile čim jasnejše in preprostejše. Pri njihovi pripravi bi se morali na primer izogibati žargonu in, kjer je mogoče, zagotavljati primerljivost med posameznimi produkti itd. Vse institucije, ki zagotavljajo tovrstne informacije, bi morale preveriti, ali so jih uporabniki razumeli.

23. Posamezniki bi morali dobiti informacije glede razpoložljivih možnosti in njihovih obveznosti do pokojninskih sistemov varčevanja, na primer posamezne možnosti za sodelovanje in prispevne stopnje, ki obstajajo v številnih sistemih posameznih prispevkov. V takih sistemih se zahteva en sam vir z jasnimi in primerljivimi informacijami o vrstah naložb, vključno z višino tveganja in donosa, ter s tem povezanih stroškov⁵.

24. Posrednike je treba spodbujati k sodelovanju pri pobudah za povečanje ozaveščenosti prebivalstva o potrebi po varčevanju za pokojnino. Vsekakor pa je treba jasno razločevati med finančnim izobraževanjem in reklamnimi priporočili. Vsi nasveti, objavljeni v reklamnih sporočilih, morajo biti jasni in razločni.

25. Za posrednike je treba opredeliti jasne in dosledne zakonske obveznosti, standarde ali kodekse ravnanja. Preverjanje razumevanja uporabnikov, ki ga opravljajo posredniki, ki bi morali biti za to primerno usposobljeni, naj bi bil sestavni del dobrega upravljanja, kajti pokojnine pomenijo dolgoročne zaveze in lahko predstavljajo precejšen del sedanjih in prihodnjih dohodkov posameznikov.

26. Ponudniki zgoraj naštetih storitev morajo biti primerno izobraženi, usposobljeni in registrirani.

27. Določiti je treba zahteve po navajanju vrste informacij (vključno s tem, kje je informacije mogoče dobiti, in z zagotavljanjem splošnih primerjalnih in nepristranskih informacij o tveganjih in dobičkih od različnih vrst produktov), ki jih finančne institucije morajo zagotavljati svojim strankam v zvezi s pokojninskimi produkti in storitvami.

28. Spodbujati je treba finančno izobraževanje skrbnikov in drugih upravljavcev pokojninskih skladov in jim tako zagotoviti potrebno strokovno znanje (ki presega kakršne koli zahteve, opredeljene kot ustrezne) za sprejemanje primernih odločitev in izpolnjevanje obveznosti upravljavcev premoženja. Informacije in predlagana vprašanja se lahko sporočijo posameznikom kot pomoč pri odpravi neuskklajenih informacij in uspešnem vrednotenju nasvetov finančnih posrednikov.

3. Metodologija: ocenjevanje potreb, programov in razpoložljivih sredstev

A. Ocenjevanje potreb in obstoječih programov

29. Glede na razmere v posamezni državi bi si pobude za izobraževanje o pokojninskih produktih morale med drugim trajno prizadevati za razvoj metodologij in meril ocenjevanja potreb prebivalstva glede finančne pismenosti in zmožnosti v zvezi z zadevami glede pokojninskega zavarovanja ter vpliva in učinkovitosti obstoječih programov v tem pogledu.

30. Glede na potrebe posameznih držav bi omenjeni procesi morali obsegati:

- bolj sistematično presojo tveganj, ki so jim izpostavljeni prihodki od dohodnine posameznikov in njihovih sorodnikov, skupaj z analizo tveganj ali prebivalstva, za katere obstaja večja verjetnost nizkih pokojninskih prihodkov,
- presojo in razvoj metodologij za boljše ugotavljanje in ocenjevanje izobraževalnih potreb prebivalstva glede zadev, povezanih z upokojevanjem (za nekatere ranljivejše skupine zlasti glede produktov, ki so pogosto vir nerazumevanja ali vsebujejo višjo stopnjo prevzetega tveganja) ter vzroke za morebitne pomanjkljivosti,
- oceno stopnje finančne pismenosti prebivalstva ter čim aktivnejše ravnanje v zvezi z zagotavljanjem pokojninskih prihodkov,
- sistematično presojo uveljavljenih ukrepov in programov za izboljšanje finančne pismenosti v zvezi s pokojnino ob upoštevanju sklopa vnaprej določenih meril ter oceno stroškov in koristi.

B. Mehanizmi in orodja

31. V odsotnosti drugih pokojninskih programov in ustreznih ravni finančnega izobraževanja je treba, ne da bi bila s tem omejena svoboda sklepanja pogodb, upoštevati samodejno vključevanje v prostovoljne pokojninske načrte z ustreznimi privzetimi mehanizmi ter preglednimi izstopnimi postopki za prispevne stopnje in razporejanje naložb.

32. Finančno izobraževanje na področju pokojnin mora biti dostopno v čim več oblikah (splet, publikacije, svetovalnice itd.).

33. Spodbujati je treba široko javno pokritost (preko radia, televizije, tiska, oglaševanja na reklamnih panojih in na spletu) ter organizacijo dogodkov zaradi krepitev zavesti o upokojevanju in pomenu finančnega izobraževanja na tem področju. Druga možnost je krepitev zavesti novinarjev in javnega mnenja glede pomena in vloge individualnega varčevanja za pokojnino.

34. Zagotoviti je treba lahko dosegljivost in spodbujati razvoj različnih orodij, vključno s finančnimi računalni, za ugotavljanje in presojo potreb po pokojninah in varčevanju zanje.

OPOMBE

- 1 Sponzor načrta je subjekt (družba, panoga, delodalajec, združenje delojemalcev ali poklicno združenje), ki oblikuje, se pogaja in običajno pomaga pri vodenju poklicnega pokojninskega načrta za svoje zaposlene ali člane).
- 2 Za podrobnosti o informacijah, ki jih je treba zagotoviti udeležencem v pokojninskem načrtu, glej Smernice OECD za varstvo pravic članov in upravičencev v poklicnih pokojninskih načrtih, DAF/AS/PEN/WD(2002)17/REV4, dosegljive na spletni strani OECD: www.oecd.org - Smernica IV »Razkrivanje in razpoložljivost informacij«.
- 3 Za podrobnosti o informacijah, ki jih je treba posebej zagotoviti udeležencem v pokojninskem načrtu, ki temelji na prispevkih iz plač, glej Smernice OECD za varstvo pravic članov in upravičencev v poklicnih pokojninskih načrtih, DAF/AS/PEN/WD(2002)17/REV4, dosegljive na spletni strani OECD: www.oecd.org - Smernica V »Dodatne pravice v primeru poklicnih načrtov, ki jih upravljajo člani«.
- 4 Ponudniki so subjekti, ki upravljajo pokojninske načrte in druge pokojninske produkte. Sponzorji pokojninskih načrtov so lahko ponudniki, najbolj pogosto pa so ponudniki neodvisni subjekti, ki upravljajo pokojninske sklade, ali finančne institucije. V nekaterih državah to vlogo opravljajo pokojninski skladi sami. Posredniki so finančne institucije ali posamezniki, ki svetujejo potrošnikom glede odločitev o pokojninah, vključno glede izbire pokojninskega produkta.
- 5 Za podrobnosti o informacijah, ki jih je treba posebej zagotoviti udeležencem v pokojninskem načrtu, ki temelji na prispevkih iz plač, glej Smernice OECD za varstvo pravic članov in upravičencev v poklicnih pokojninskih načrtih, DAF/AS/PEN/WD(2002)17/REV4, dosegljive na spletni strani OECD: www.oecd.org - Smernica V »Dodatne pravice v primeru poklicnih načrtov, ki jih upravljajo člani«.

Izjava o odgovornosti:

Izvirnik v angleščini je objavil OECD z naslovom:

Recommendation of the Council on Good Practices for Financial Education relating to Private Pensions, 28 March 2008 - C(2008)23

Objavljeno v dogovoru z OECD, Pariz.

Za kakovost slovenskega prevoda in njegovo skladnost z izvirnikom je odgovorno Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Republika Slovenija.